

Duna–Tisza Közi Falugondnoki Hírlevél

XXVII. évfolyam, 143. szám

2024/3.

Mindenért meg kell dolgozni

Hallom, hogy nem volt egyértelmű elégedettség az alsómocsoládi Kemény Bertalan díjátadás után. Kérdés, hogy akiknek nem tetszett a döntés, tettek-e valamit azért, hogy a javukra kedvezőbb eredmény szülessen?

Elég nagy tapasztalatom van, és hajdan nagy rálátásom volt a díjak előkészítésében, meghirdetésében, elbírálásában és az átadás előkészítésében. Az én ötletemből született meg a Pro Régió díj, tudom, mennyi munkába telt, hogy a főnököm elfogadtatta, hogy aztán kidolgozhassam, majd a szaktárcákkal véleményeztessem a díj jogszabályi hátterét, hogy elkészüljön az emléklap, meg legyen hirdelve, elő legyen készítve az átadási ünnepség, stb., stb. Akkor ez munkaköri feladatom volt, a fizetésemért tettem, örömmel.

Aztán évekig gyártottam az előterjesztéseket, hogy akit érdemesnek találok, az egyáltalán a bíráló bizottság szeme elé kerüljön. Ez már önkéntes, de örömteli munka volt.

A 90-es években sokszor volt alkalmam az éves falugondnoki pályázatok elbírálásában részt venni Kemény Berci és Szanyi Éva társaságában. Nem csak hosszú és fáradságos munka volt a bírálat előkészítése, hanem még vendéglátója is lehettem Drávafokon hármasunknak.

Kemény Berci halála után Dicső Laci ötlete volt, hogy díj formájában is maradjon fenn a neve. Addig szervezkedett, míg megformálódtak a díjátadás feltételei, és már „csak” a rendezvény megszervezése és lebonyolítása maradt hátra. Alsómocsolád felvállalta az első esemény megszervezését, az előadók saját költségükön érkeztek, az önkormányzat nem csak a szervezés, hanem a vendéglátás költségeit és munkáját is magára vállalta. Azóta – becsületből, szolidaritásból, szeretetből – Alsómocsolád a rendezvény házigazdája.

A Falufejlesztési Társaság tagjai is önkéntes munkában hirdetik meg és zsűrizik a beérkezett pályázatokat, saját idejük és útiköltségük terhére. És az egyesületek, önkormányzatok, egyéb érdekeltek legjobb belátásuk szerint terjesztik elő az arra érdemeseket a Kemény Bertalan díjra, vagy emléklapra. Igen, meg kell dolgozni az előterjesztésekért is.

Mindnyájan tudjuk, hogy a nehezülő feltételek akadályozzák, olykor lehetetlenné teszik az Egyesületek munkáját. Éppen ezért becsülöm nagyra az erőfeszítéseket, amelyeket a megmaradásért, a hagyományok átadásáért, az újabb generációkkal való kapcsolatok alakításáért tesznek.

És azt gondolom, hogy ezt a rengeteg odafigyelést, gondoskodást csak köszönet illeti, nem bírálat. Külön nagyrabecsülésem az alsómocsoládi közösség kitartásáért, áldozatkészségeért, munkájáért.

Faludi Erika

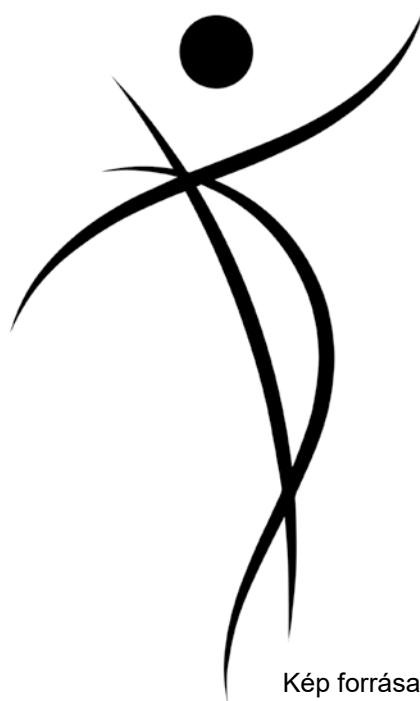
Sík Sándor:

Ember (részlet)

*Embernek lenni!
Csak-embernek, semmi egyébnek,
De annak egésznek, épnek,
Föld-szülte földnek
És Isten-lehelte szépnek!*

*Lerázom magamról a port,
Amit a századok ajka rámlehelte,
Ledobom a palástot,
Amit a Hivatal rámtekert,
És az apostol köntösét is szétnyitom,
Amit szent ujjak fűztek össze vállamon:
Nézzétek, itt vagyok.*

*Lepletlenül, akár egy fiatal fűz a márciusi
szélben,
Amit a földanya megformált a mélyben,
Amint elgondolt az Isten öröktől való
villanatában,
Fogantatásom titokzatos pillanatában:
Én, ember, egy a millióból.*

Kép forrása: internet

Kemény Bertalan Díj átadás

2024. április 12-én tizenhatodik alkalommal adták át Alsómocsoládon a Kemény Bertalan díjakat.

Maczkó József Kelebia polgármesterének a Kemény Bertalan díjátadón elhangzott „Az önkormányzatiság 30 éve egy polgármester szemével” című előadásából idézünk.

Az önkormányzatisággal valóban több, mint 30 éves kapcsolatam van, azonban Kelebián, a szülőfalumban 29 éve, 1995-ben választottak meg polgármesternek. Munkámban a keresztény értékrendet, az ősi gyökekbe való kapaszkodást és a személyes embert, mint megismételhetetlen egyedi alkotást tartom fontosnak és mérvadónak. A családtól, a Piarista Gimnáziumtól és az egyetem alatti közösségi élettől kaptam azokat a muníciókat, amelyek a mai napig segítségemre vannak, akár a belső megbékélésben, akár a konfliktuskezelésben.

Hiszek abban, hogy a közösségek, a társadalom szövetét a valódi jó irányba csak a személyeken, mint sejteken keresztül tudjuk irányítani. Ez a hit alapozza meg véleményem szerint egy polgármester egyik legfontosabb tulajdonságát, az újrakezdés képességét.

Egy polgármester másik legfontosabb tulajdonsága a bizalomszerzés képessége, amely a másik ember, és sokszor önmaga elfogadásáról szól. Következetességre és igazmondásra sarkall. Ennek az az eredménye, hogy egy idő után kezdjük picit felülről szemlélni a körülöttünk lévő dolgokat, amely a józan tervezés alapja. Azt gondolom, hogy egy-egy település egyéniségét, arcélét a vezetők gondolkodási irányultsága is meghatározza.

A befelé nyitás Kelebián egyrészt infrastrukturális, másrészt közösség-befogadó nyitást jelentett. Az előzőre példa, hogy a faluközpontokban (templom, piactér, vasútállomás) lebontottuk a kerítéseket, egybefüggő tereket, agórákat hoztunk létre. Községbefogadó nyitás volt például a Teleházunkban indított Otthon a Teleházban program.

A befelé nyitás mellett nagyon fontos a kifelé nyitás is. Ez Kelebia esetében egyrészt térségi nyitás, például a Felső-Bácska Homokhát Natúrpark létrehozása, kelebiai vezetéssel.

Vagy szervezeti szinten meg kell említeni, hogy 1997-ben Kelebián alakult meg a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete, Szanyi Évára és Kemény Berci bácsira azóta is hálás szívvel gondolok. Kelebia esetében a határon túli nyitást is említeni kell. Élő és élénk kapcsolatunk van az anyavárossal, Szabadkával. Továbbá a határon túli Kelebija, Bajsa, Kishegyes szintén testvértelepülésünk.

Mint ahogy említettem, fontosnak tartom a „kissejtes” építkezést: az induló civil kezdeményezések útnak indítását, támogatását, továbbá olyan közösségi színterek kialakítását, ahol valódi együttléthez biztosítunk helyet, alkalmat.

Az elmúlt közel 30 évben sok minden történt Kelebián. Örülök annak, hogy döntő részben hagytak dolgozni. Annak nem, hogy sok olyan gyümölcsöt át kellett adni a központosítások során, amelyekért izzadságos munkát végeztünk.

Így elvesztettük:

- az iskolánkat
- a védőnőinket

- a vízművagyonunkat
- a gépjárműadónkat.

Nyertünk ugyan az uniós pályázatokkal, de a bürokrácia, vagy az egyik napról a másikra születő jogszabályok igencsak megkeserítették az életünket.

20 éve tendencia volt a kistérségi szemlélet erősítése, mára a források elosztása egyéni kapcsolatok, becsatornázások hatása alatt áll. A komplex gondolkodás visszaszorulóban van. Az összefogásnak, az egymásra és egymás mellé épülő önkormányzati projektterveknek a nyomát sem tapasztalom.

Elismerem, a civil szféra kiforrt magát. Élnek az adottságokkal, sok kezdeményezés van, de sajnos itt is egy kiöregedő tendencia mutatkozik.

Vagy nézzük a gazdálkodókat. Ma már nincs háztáji gazdálkodás. A legtöbb család nem hizlal disznót, nem művel kiskertet, függőségi rendszerben élnek az emberek. Várnak a bevásárlóközpontok kínálatára, vagy az internet által nyújtott szolgáltatásokra. Amíg 20 éve aktív Ifjúsági Egyesület működött Kelebián, addig ma már csak nyomokban találkozunk őszinte érdeklődővel. Azt gondolom, nem a fiatallal van a gond, hanem azzal a rendszerrel, ami öreggké, géppé, és cinikussá teszi őket.

KEMÉNY BERTALAN EMLÉKLAP

Kiss Gábor Ernő
2004. január 1-től kezdte tanyagondnoki munkáját a Csongrád-Csanád vármegyei Zsombón. Reggelente bevásárolt, gyógyszert íratott, felkeres-

te a tanyán élőket, akiknek segített. Számtalan olyan ember él a külterületen, akiknek Kiss Gábor Ernő volt a legszorosabb kapocs a külvilággal. Együtt élt a tanyavilág lakosságával, tudta, kire kell odafigyelni, kinek milyen segítségre van szüksége. Munkaintenzitása, nagyfokú helyismerete révén az egész településen ismerik és szeretik.

KEMÉNY BERTALAN EMLÉKLAP

Kiss Lászlóné
húsz éve játszik meghatározó szerepet a Csongrád-Csanád vármegyei Sándorfalva Város életében. Idén kezdi meg nyugdíjas éveit, miután 2003 óta

tanyagondnökként dolgozott Sándorfalván. A két évtized alatt sok külterületen élő családnak vált szinte a részévé. Tanyagondnoki feladatainak

ellátására minden esetben a lelkesedés, a tudatosság, a következetesség, a rugalmassággal és a minőségre való törekvés volt a jellemző. Munkájához való viszonyát jól kifejezik Teréz anyaszavai: „Ebben az életben nem tehetünk nagy dolgokat. Csak kis dolgokat tehetünk nagy szeretettel”.

KEMÉNY BERTALAN FALUFEJLESZTÉSI KÜLÖNDÍJ

Balázs Sándor
tiszteltetés 8 évig szolgált az erdélyi településen, Magyarországon unitárius lelkészként. Itteni szolgálata alatt tapasztalta, hogy az emberek se-

gítségére szorulnak az orvosi ellátás terén. Szorgalmazta, hogy a faluban rendeljen a családi orvos, a megírt recepteket személyesen váltotta ki és vitte el a betegeknek – mindezt önzetlen szeretettel. Mindenkin segített, bármilyen kéréssel fordultak hozzá. Nagyon örültek a településen élő idős emberek és a távolban élő családtagok, mert tudták, van, aki gondját viseli otthon maradt szüleiknek. Szentgericén, 2000. január 6-án indította el az első erdélyi-romániai falugondnoki szolgálatot. Megszervezte a szentgericei iskolások szállítását, e mellett végezte a mindennapos falugondnoki szolgálatot. Időközben az

idős emberek részéről érkezett megkeresések ráébresztették: a gyereken túl rengeteg más tennivaló is akad a faluban. Az önkéntesen vállalt falugondnokság szerteágazó szolgáltatássá nőtte ki magát a vásárnap, szőszéken szolgálatot teljesítő és hét közben az emberek ügyes-bajos dolgait intéző lelkész számára. Így vall magáról: „Unitárius lelkészként 38 éve emberekkel, közösségszervezéssel, vezetéssel foglalkozom, megpróbáltam lelkészi teendőim tisztességgel elvégezni. Azonban mindig kerestem, sikerült is megtalálnom, azt a többletmunkát, amire a falusi lelkésznek, ha ezt akarja, az időt jól beosztva, alkalmá és lehetősége is adódik.”

KEMÉNY BERTALAN FALUFEJLESZTÉSI DÍJ

Bodor Zsuzsanna
a szarvasi főiskolán agrármérnökként végzett 1972-ben. Ezt követően szakmájában helyezkedett el, itt került közvetlen kapcsolatba a települések

vezetőivel, majd a helyi lakossággal. A '90-es években aktív részvevője volt az önkéntes megyei agrárkamara létrehozásában. Segítette az uniós csatlakozás előkészítését, az első vidékfejlesztési projektek megvalósulását. Nyugdíjas éveit szaktanácsadóként kezdte el és napjainkban is szenvedéllyel végzi tevékenységét. Agrárszemléletével és vidékfejlesztő gondolkodásával évtizedek óta a tanyák fennmaradásának elősegítésén dolgozik, a tanyák élhetőbbé válását támogatja. Célja, az eredeti tanyás kultúrtáj funkció megőrzése, fenntartható fejlesztése, a kulturális értékek megőrzése. Kiemelten támogatta és a mai napig támogatja, hogy a sokoldalú tanyás gazdálkodás megújulhasson, erősödhessen. Munkájával elősegíti a mai tanyák új funkcióval való megtöltését. Felkarolta a Kamrártúra Homokháti Gazdák Egyesületének megalakulását. Bodor Zsuzsanna minden tekintetben méltó és hűséges megtestesítője Kemény Bertalan falvakat mentő munkásságának.

Családi nap 2024

Egyesületünk CSALÁDI NAPOT szervez 2024. augusztus 4-én vasárnap a Csongrád-Csanád megyei Ásotthalmon, melyre mindenkit szeretettel várunk.

Érkezés reggel 8 órától folyamatosan. **Ki-ki addig marad délután, amíg kedve tartja.**

A rendezvényt Ásotthalom Nagyközség Önkormányzata is segíti; a fő szervezők ebben az évben is az ásotthalmi aktív és nyugdíjas tanyagondnokok: Bálint László, Pipicz Imre, Hebők Antal, Répássy-Szabó Vivien, Börcsök Renáta, Rózsa Antalné, Nyerges Istvánné és Gál József.

A programban szerepel:

- Polgármesteri Köszöntő
- Szabadtéri főzés – több bográcsban fő majd az étel – a főzésre jelentkezni lehet az egyesületnél
- Ásotthalom és Tarhos reggeli
- Óriáspalacsinta- Szatymaz
- Lángos- Kelebia
- Vidám családi vetélkedő
- Pihenés, és meglepetések

A programra vendégként várjuk a Kishegyesi Női Fórum Egyesület tagjait, falu- és tanyagondnokokat családjukkal. Hozza magával mindenki a párját, gyermekét, barátját, barátnőjét, szüleit, s akit gondol!

Az ebéd árát az egyesületi kasszából biztosítjuk.

Kérem, hogy mindenki hozzon magával tányért, poharat, evőeszközt és innivalót (sört, bort, üdítőt) is saját részre.

Süteményeket vagy pogácsát mindenkitől várunk egy-egy tányérral a közősbe, így körbe tudunk kínálni mindenkit. (Tavaly is sok finomságot kóstoltunk!)

A családi vetélkedő díjazására családonként meglepetést várunk. (Ez bármi lehet, ami eszetekbe jut a befőttől a söprűig, a kiskanáltól a fakanálig, a gumibékától a kalapácsig. Nem muszáj érte boltba menni!) Ezeket az ajándékokat a családi vetélkedőn résztvevők meg is kapják.

Szeretettel várunk mindenkit!

A visszajelentkezéseket legkésőbb július 24-ig várjuk levélben, e-mailben, vagy telefonon 76/507-543.

Szállással és egyéb kérdéseitekkel Bálint Lászlót keressétek a 20/512-5464 telefonszámon.

Hírek

Szakmai műhely Debrecenben

A Csongrád-Csanád és Békés vármegyei Szakmafejlesztési Hálózat szakmai napja után 2024. április 18-án a Hajdú-Bihar és Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei Szakmafejlesztési Hálózat szakmai műhelyén is részt vett Egyesületünk Debrecenben.

Matolcsi-Papp Zoltán (NSZI stratégiai munkatárs, falu- és tanyagondnoki szolgáltatás szakértő) „a falu- és tanyagondnoki szolgáltatás keretei, szakmai tartalma és a gyakorlat sokszínűsége” című előadása előtt Egyesületünk mutatta be szakmai tevékenységeit.

A rendezvényen találkoztunk három olyan Hajdú-Bihar vármegyei tanyagondnokkal, akik még az Egyesületünk által szervezett alapképzésen végeztek Lakiteleken. Öröm volt Őket újra látni!

Harangláb átadás

2024 május 12-én Egyesületünk részt vett a Fülöpkabai Zsidó-Hegyi Harangláb átadási ünnepségén.

Csáki Béla, a település díszpolgára felidézte, hogy a haranglábakat nemcsak a déli és az esti harangszó megszólaltatása okán állították az egykori fülöpkabai gazdák, hanem a jégesővel kísért viharfelhők elosztatására. Megfigyelték ugyanis, hogy a harangzúgás olyan rezgéseket gerjeszt, amelyek sikeresen elosztatják a jégfelhőket, megóvva ezzel az ültetvényeket. Az átadott harangláb felújítása elsősorban Polyák Tibornak köszönhető, aki szívügyének tekintette a közel 100 éves építmény megmentését.

Hírek

Tanyafórum

Rauné Hegedűs Éva tanyagondnok meghívására 2024. április 15-én részt vettünk Mezőberényben, a Városi Humánsegítő és Szociális Szolgálat által szervezett tanyafórumon.

A tanyafórumon Éva összefoglalta az elmúlt öt év tapasztalatait, beszámolt a lakosság részére nyújtott szolgáltatásokról. A résztvevők Megyeriné Pénzes Mária igazgatótól tájékoztatást kaptak a jelzőrendszeres házi segítségnyújtásról. Jakusovszki Zoltán r. alezredes és a polgárőrség vezetője, Gál Nikolett a közbiztonság helyzetéről tartott beszámolót.

A tanyafórumon ott volt Siklósi István polgármester is, akihez nemcsak a tanyagondnoki szolgálattal kapcsolatban érkeztek észrevételek és kérdések a résztvevőktől.

Elnökségi ülés

Egyesületünk 2024. május 23-án, Kunbaracsion tartott összevont elnökségi és felügyelő bizottsági ülést. Az ott elhangzottakról következő lapszámunkban számolunk be.

Megköszönjük a település vezetésének és a polgármester aszszonynak a kedves fogadtatást.

Nyugdíjasunk

2024. április 10-én ellátogattunk Nyárlőrincre Csernák János nyugdíjba vonulása alkalmából. Sajnos János

egészségi állapota nem tette lehetővé, hogy a közgyűlésünkön mindenki előtt búcsúzhassunk el tőle.

Továbbképzések

2024. májusában a Somogy-vármegyei Kaszó-Darvaspusztán került megszervezésre 17 fővel „a „Naprakész ismeretek gyakorló és helyettesítő falu- és tanyagondnokok számára” című szabadon választható továbbképzés.

Az elmúlt hónapban sokan kerestek meg minket a továbbképzésekkel kapcsolatban. Mikor és hol indulnak, nagyon szükségük van már a pontokra, ellenőrzés lesz....DE: Idén csak

egyetlen egy jelentkezési lap érkezett. Hírlevelünk több számában is megjelent, hogy Egyesületünk csak szabadon választható képzéseket szervezhet, aminek a jelentkezési lapja letölthető egyesületünk honlapjáról. A munkakörhöz kötött, illetve a kötelező továbbképzéseket a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet szervezi. A vármegyei kollégák elérhetőségét hírlevelünk 2024/1-es számában már közöltük.

Gazdafórum Városhöldön

2027-ig 2.900 milliárd forint keretösszegű agrár- és vidékfejlesztési támogatás áll rendelkezésre a Közös Agrárpolitika keretében. A támogatások fogadására készítették fel a gazdákat a városhöldi Gazdafórumon. Dr. Feldman Zsolt, az Agrárminisztérium mezőgazdaságért és vidékfejlesztésért felelős államtitkára az agrártámogatási rendszer aktualitásairól tartott előadást pénteken. Az eseményt szervező civil szervezetek pedig a Homokhátság és Városhöldi tanyasi gazdálkodásának fontosságáról beszéltek.

A Gazdafórum nagyon jó példája volt az együttműködésekben rejlő közösségsszervező, értékteremtő erőnek. A szervező civil szervezetek, a Kamra-túra Homokháti Gazdák Egyesülete és a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete, valamint a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat évtizedek óta dolgozik együtt a Homokhátság élhetőbbé tételéért, fejlődéséért és a tanyai életforma megkönynyítéséért, értékeinek megőrzéséért.

Bodor Zsuzsanna és Batiz Károly vidékfejlesztési szaktanácsadók, pályázati szakértők ingyenes konzultációs lehetőséget biztosítva gyakorlati tanácsokkal látták el a résztvevőket a

gazdaságátadást, generációváltást, kisüzemeket, fiatal gazdákat, az állattartó telepek és kertészetek fejlesztését célzó pályázatokkal kapcsolatban.

Dr. Szeberényi Gyula Tamás országgyűlési képviselő a Mercedes-Benz gyár betelepülésének és az agráriumban bekövetkezett változások Városhöldre gyakorolt hatásairól osztotta meg gondolatait.

Csörsz Zelenák Katalin, a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete ügyvezetője a tanya értékeit bemutató vándorkiállításukat mutatta be, melyet a rendezvény során megtekintettek a résztvevők.

Batiz Károly, a Kamra-túra Egyesület titkára az értékteremtő tanyai gazdaságokért 2024. május 28-án Bugacon szervezett konferenciájukra hívta fel a figyelmet. A Kamra-túra Egyesület homokhátsági kistermelői termékek kóstoltatásával népszerűsítette a helyi termék fogyasztás szokását.

Nagy öröm számomra, hogy a Gazdafórumnak Városhöld adott otthont, hiszen a település az agráriumnak köszönheti a létét – fogalmazott Tóth Márta, a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat Bács-Kiskun megyei vidékfejlesztési szakértője, Városhöld önkormányzati képviselője. A Kecskemét déli részén lévő Városhöld volt az egyetlen pusztai évszázadokkal ezelőtt, ahol a terület nagyobb része kötött talajú fekete föld (tarhonyásföld), vagy sűrű barna homok. Városhöld pusztán már az 1780-as években létezett tanyás gazdálkodás. A város nagy tanyás külterületei 1950 után leszakadoztak, tanyaközpontokká, majd önálló községekké alakultak. Városhöld 1952 óta önálló település. Napjainkban közel kétszáz mezőgazdasági vállalkozás és mintegy száz őstermelő tevékenykedik a településen.

Minden adott Városhöldön ahhoz, hogy közös erővel, együttműködéssel barátságos, egymást elfogadó és befogadó, összetartó, összefogó, lo-kálpatrióta, a településünkhöz kötődő, azért tenni akaró, együttműködő közösséggé, otthonos, fejlődő település-sé váljon – fogalmazott Tóth Márta.

Kacsa-Spárga fesztivál

Maczkó József, Kelebia polgármesterének meghívására Egyesületünk is részt vett a ma már hagyománnyá vált Kacsa és spárga fesztiválon, de nem csak, mint vendég, hanem két csapattal a főzőversenyen is megmérettettük magunkat. Elszánt csapataink kacsa kásával, sült kacsával és spárgás rántottával indultak a versenyen.

Értékeink

Az Agrárminisztérium HUNG-2024 pályázati felhívására (a nemzeti értékek és hungarikumok gyűjtésének, népszerűsítésének, megismertetésének, megőrzésének és gondozásának támogatása) Egyesületünk „Falu- és tanyagondnokság, a vidékfejlesztés szelíd módszere” címmel pályázatot nyújtotta be.

A pályázatunk két érték, a magyar tanya (hungarikum) és a falu- és tanyagondnoki szolgálat (ágazati érték, Belügyi Értéktár) népszerűsítését tűzte ki célul.

Az pályázat keretében meg szeretnénk jelentetni az Alföldi Falugondnoki Kalendárium 2025-2026 kötetét, valamint szerveznénk egy kétnapos országos falugondnoki konferenciát (2025. május) egy tanyagondnoki szolgálatokat működtető településen. A konferencia első napján népszerűsíténénk a falu- és tanyagondnokságot, a második napon pedig kiscsoportos látogatásokat szerveznénk néhány környező településre bemutatva az alföldi települések, a vidék, a vidéki és a tanyai élet értékeit a hungarikumoktól kezdve a helyi értékekig.

A Csongrád-Csanád Vármegyei Értéktár Bizottság támogatta pályázatunk benyújtását.

A magyar tanyák jövője

A Kamra-túra Homokháti Gazdák Egyesülete első alkalommal, hagyományteremtő céllal rendezett konferenciát a magyar tanyavilág és az értéktéremtő tanyai gazdaságok jövőjéről 2024. május 28-án a bugaci Karikás Csárdában.

Kezdeményezésükkel szeretnék felhívni a figyelmet a magyar tanyavilág létfontosságú szerepére és arra, hogy a tanyavilág megőrzése mindannyiunk felelőssége.

A konferencián Csörszné Zelenák Katalin *A tanyagondnokok jelene, jövője, lehetőségei* címmel tartott előadást.

Búcsúzunk kollégánktól

Mátyás Ferenc, a Pest megyei Gombán volt tanyagondnok. Közel 10 évig szolgálta a településen élőket. Türelemmel viselt hosszú betegség után idén április 30-án 56 éves korában elhunyt. Szemes Hanna soraival emlékezünk rá:

*„Vannak csillagok, melyeknek fénye világít a földön,
Mikor ők maguk már régen nincsenek helyükön.
Vannak emberek, akiknek csillogó emléke világít,
Amikor ők maguk már nincsenek köztünk.
Ezek a fények csillognak és különösen,
Ha sötét az éjjel: mutatják az utat az embernek.”*

Magyarország fái

Faeprek

Többféle faepret, eperfa fajt ismerünk, még újvilágiak is vannak. Két faj azonban a legfontosabb nálunk, ám amelyek ökológia és pomológiai karakterükben eléggé különböznek. Vannak azonban hasonlóságok is köztük: a fekete és fehér epret magvetéssel nevelt fehér eper magoncokra oltják, a virágzatok váltivarúak, a nővirágok lepelleveli meghúszosodnak – az ami fogyasztható. A fehér eper Korea, Kína és Japán földjén őshonos, laza talajokon is jól fejlődik, sőt a koronájuk felülmúlják a fekete eper fákét. Utóbbi faj Elő-Ázsiában honos, elsősorban Irán és Törökország területén, melegigényes, főleg a fiatal csemetéket a telepítés és a rákövetkező évben télre ajánlatos takarni.

A fehér eper előbb fakad tavasszal, emiatt ezért figyelhető meg a fák nagy telek után az éves vesszők elfagyása, bár elég jól regenerálódik. A gyümölcsként értékesebb a fekete eper, később is kezdi a vegetációt, talán emiatt kevésbé fagyérzékeny. Vidéken, falusi házak belső udvarában – közel az állatokhoz, szokás volt, hogy a gyerekeket felparancsolták az eperfákra és megrázva az ágakat, a süldők, de a nagyobb sertések, esetenként a birkák, borjak, sőt még a baromfiak is csemegézhettek belőle.

Fehér eper érésben

Szokás volt vásott gyerekeknél, hogy a fákra ingben, főleg világos színűekben végezték az eperrázást. Lett is belőle fenyítés és az ing pedig végleges színváltást kapott. Tömörkény, Móra és Móríciz hasonló élményeket több írásukban is felidéztek.

Az eperfákon az első érett gyümölcsök június végén megjelennek, amit nemcsak a földön lepottyant gyümölcsök, hanem a rigófélék „érdeklődése” is jelez. A fajok, fajták függvényében az érési időszak augusztus végéig tart. A gyümölcsöt régen nád hasurán, újabban fólián gyűjtötték, gyűjtik. Nagy veszteség a gazdáknak, ha 1-2 napig nem foglalkoznak szakszerűen a gyümölcsökkel, ugyanis a sok-sok apró mag hamar ecetes erjedést indít el. És ilyenkor elveszik az a cefreanyag, amiből régente kiváló minőségű párlatot készítettek. A pálinkafőzésnek különös szabályai vannak, aki ezt nem veszi figyelembe, ecetes, észteres „löttyöt nyel az eper cefréből.

Fekete eper gyümölcsök

A fekete eperből szörp, ivólé, lekvár, sőt befőtt is készült. Bizony sok szegény háznál az iskolaév végén a gyerekeket egy karéj kenyérrel rászabadították az eperfára, és megoldották az uzsonnájukat. A fehér eper nem igazán gyümölcs, csak féléretten ajánlott a fogyasztásra, ugyanis nagyon kevés szerves savat, másféle aromás vegyületeket tartalmaz. Viszont ezek a fák adták a legjobb kiegészítő takarmányt az állatoknak, főleg a választási malacoknak.

A fehér eper levele a selyembogár, a selyemhernyó legfőbb tápláléka. Mária Terézia uralkodása idején itáliai tapasztalatok alapján, az ország területén un. selyemkerteket telepítettek. Aki ezzel az értékes lepkefaj heryóival foglalkozott, könnyebben hozzájutott a takarmányhoz. Még az '50-es években buzdították a gyerekeket, és felnőtteket egyaránt, hogy termel-

Felkínálva fogyasztásra

jenek selyemgubót. A későbbiekben a termeltetés is, a gubófelvásárlás is megszűnt. A hajdani selyemhernyó tenyésztési programból – főleg a Dunántúlon az un. selyemgombolyító épületek őrzik az emlékét.

A legértékesebb fehér eper fajták Kínából kerültek Európába az 1820-as években. Nálunk a Konstantinápolyi fajta volt a leggyakoribb, teljesen érett gyümölcssei 5 cm hosszúak és sötétpiros színűek. A fekete eper fajtákból nagyobb a választék, Black Persian, Black Tabor, Wellington a legismertebb fajták. A két faj versengése egyenlőtlen, mert a madarak a fehér epret nagyon kedvelik – és terjesztik.

Mégis annyit még az eprekről célszerű megemlíteni, hogy a fekete eper Elő-és Közép-Ázsiában, a mai napig fontos gyümölcsfajnak számít, a fehér eprek gyümölcsét pedig sokfelé szárítják és takarmányt készítenek belőle. Az igazi selyem alapanyagot a fehér eprek lombja biztosítja.

Surányi Dezső

DUNA-TISZA KÖZI FALUGONDNOKI HÍRLEVÉL

Kiadja:

a **Falugondnokok**

Duna-Tisza Közi Egyesülete

e-mail: info@falugondnoksag.hu

honlap: www.falugondnoksag.hu

iroda: 6000 Kecskemét, Irinyi u. 17.

Telefonszám:

06-76/507-543

Fax: 06-76/507-544

Szerkeszti:

Csörszéné Zelenák Katalin

Sümeiginé Ország Edit, Kovács Edit

Tördelő: **Almási László**

Rajz: **Vida Ágnes**

Engedélyszám: 2.9/776-1/2006

Nyomda: Print 2000, Kecskemét